

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОЇ ТЕОРІЇ ПРАВА ТА ДЕРЖАВИ

**СИНТАГМИ СУЧАСНОЇ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ :
ПРОЛЕГОМЕНИ ПРАВОВОЇ ІННОВАТИКИ**

до 80-річчя від дня народження
доктора юридичних наук, професора Юрія Миколайовича Оборотова
матеріали
всеукраїнської науково-практичної конференції

14 вересня 2026 року

Одеса
2026

Матеріали подано в авторській редакції

Синтагми сучасної юриспруденції : пролегомени правові інноватики. Пам'яті проф. Ю. М. Оборотова : (до 80-річчя від дня народж. д. ю. н., проф. Ю. М. Оборотова) : матер. Всеукр. наук.-практ. конф.(Одеса, 14 верес. 2026 р. Одеса : Нац. ун-т «Одеська юрид. академія», 2026. 274 с. URL: <https://doi.org/10.32837/11300.33882>

Матеріали конференції, вміщені у цьому збірнику, відображають прагнення представників української правничої науки осмислити методологічне значення наукової спадщини Ю. М. Оборотова та розглянути актуальні проблеми розвитку сучасної юриспруденції. У працях авторів досліджуються питання методології юридичної науки, традиційні та інноваційні напрями розвитку права, трансформація держави, зміна правової реальності під впливом глобалізаційних, інтеграційних, інформаційних і технологічних процесів.

Окрему увагу приділено проблемам цифровізації права, ролі штучного інтелекту у трансформації юридичної діяльності, зміні форм правового регулювання, розвитку правової системи в умовах європейської інтеграції, а також переосмисленню фундаментальних категорій загальної теорії права та держави.

Загальнотеоретична та історична юриспруденція / [О. В. Петришин, В. Я. Тацій, С. П. Рабінович та ін.]. Харків : Право, 2013. С. 198–217.

7. Оборотов Ю. М. Шляхи забезпечення креативності сучасної юриспруденції. *Креативність загальнотеоретичної юриспруденції*: монографія / [Ю. М. Оборотов, В. В. Завальнюк, В. В. Дудченко та ін.]; за ред. Ю. М. Оборотова. Одеса: Фенікс, 2015. С. 5–10.

Ключові слова: наукова школа, наукова концепція, одеська школа загальної теорії держави і права, загальнотеоретична юриспруденція, правові традиції, правові новації, правова спадщина.

Key words: academic school, academic concept, the Odessa School of General Theory of State and Law, general theoretical jurisprudence, legal traditions, legal innovations, legal heritage.

Бобровник Світлана Василівна

Навчально-науковий інститут права

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

доктор юридичних наук, професор,

професор кафедри теорії та історії права та держави

DOI:

ТРАДИЦІЇ ТА ІННОВАЦІЇ ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНОЇ НАУКИ: АНАЛІЗ ІДЕЙ Ю. М. ОБОРОВОТА

Реформування суспільних відносин в умовах глобалізаційних, інтеграційних процесів та необхідність подолання надзвичайних викликів, пов'язаних з військовою агресією та подальшою відбудовою, потребують солідної правової основи, формування якої залежить від обґрунтування доктринальних основ функціонування, розвитку та вдосконалення не лише правової науки, а і юридичної практики. Визнання правової доктрини одним із важливих джерел права є важливим фактором формування наукових ідей і теорій, що визначають актуальність та значимість наукових пошуків і, відповідно, характеризують прогресивність суспільства. Формування доктринального сприйняття державно-правових явищ підвищує актуальність наукових ідей та теорій загальнотеоретичного спрямування, обґрунтованих

відомими вітчизняними вченими. Одним із них є відомий вчений-теоретик, засновник Одеської теоретичної школи, талановитий педагог і наставник, доктор юридичних наук, професор Юрій Михайлович Оборотов.

Предметом наукової уваги вченого були проблеми предметного поля і статусу загальнотеоретичної науки; сутності праворозуміння; питання належності правової системи України до євразійської правової сім'ї; важливі аспекти методологічних засад пізнання державно-правових явищ; різноманіття правової реальності; фундаментальні аспекти правової спадщини як основи правового розвитку; співвідношення права, моралі та їх залежність від правової культури; проблеми сучасної правової політики та юридичної освіти. Різноманітність наукової спадщини професора Ю. М. Оборотова визначає необхідність її систематизації та визначення найбільш суттєвих положень наукового доробку вченого.

Ця публікація є спробою з'ясування новизни та значимості деяких наукових тверджень вченого, які є важливими для сучасної загальнотеоретичної науки. Мова іде про її предмет і статус, методологічну основу пізнання державно-правових явищ, питання правової спадщини як фундаменту правового розвитку та підходи до праворозуміння, що в цілому можуть бути сприйняті як важлива складова синтагми загальнотеоретичної юриспруденції, забезпечуючи системність уявлень про науку, якій присвятив життя відомий вчений.

Справедливим і обґрунтованим є твердження вченого про динамічний характер загальнотеоретичної науки, предмет якої змінюється, набираючи нових якостей та особливостей, відображаючи потреби інших юридичних наук та практики [1, с. 55]. Зміни сутності, природи та функціонального призначення держави і права визначені основними факторами перейменування загальної теорії держави і права у загальнотеоретичну юриспруденцію, що забезпечить акцент на первинності права по відношенню до держави; сприятиме підвищенню ролі загальнотеоретичних знань як основи концепції підготовки сучасного юриста; забезпечить подолання дуалізму предмету науки шляхом аналізу держави і права як взаємодіючих, взаємообумовлених та взаємодоповнюючих, а не протилежних явищ; забезпечить поглиблення знань

про позитивне та природне право не як відокремлені, а як взаємодіючі і навіть синтезуючі типи праворозуміння; сприятиме об'єднанню методологічної складової пізнання, категоріального апарату та дослідницьких підходів, за допомогою яких забезпечується пізнання права і держави, визначаються можливості наступності та запозичень, характер стійкості та змінності державно-правових явищ [1, с. 56].

Важливого наукового значення для характеристики наукового доробку вченого має обґрунтування ролі традицій та інновацій у праві. Мова ідей про визначення традиції як зв'язку між минулим, сьогоденням і майбутнім, що характеризується не лише як спадкування, а і, що дуже важливо- як наступність. Адже динаміка традицій пов'язується не лише з подоланням застарілих, а і появою нових, більш досконалих та значимих. Саме творчий розвиток традицій є засобом формування інновацій [2, с. 23].

Науковою новизною характеризується обґрунтоване Ю. М. Оборотовим поняття правової спадщини, під яким вчений розумів сукупність зв'язків, відносин і результатів правового розвитку минулих історичних епох у межах певної правової системи та сім'ї [2, с.26]. Саме таке сприйняття правової спадщини надає можливість обґрунтувати етапи становлення правової системи; визначити традиції, що її характеризують, та забезпечити наступність її розвитку. Правова спадщина розуміється не як щось консервативно-застаріле, а як крок до розвитку і вдосконалення правового впливу, як засіб підтвердження і визнання циклічності еволюції права та забезпечення його гуманістичного розуміння.

Важливим є науковий доробок вченого у сфері методології юридичної науки. Його основними складовими є обґрунтування використання принципу додатковості, що забезпечує поєднання різних методологічних принципів і методів- від класичної до постмодернної методології; визначення необхідності використання цивілізаційного підходу до пізнання; переосмислення значення синергетичного, аксіологічного та антропологічного підходів, що забезпечить перехід від пізнання до досягнення правової реальності; надасть можливість зрозуміти багатоманітність правових культур, специфіку національно-державних утворень; визначити характер взаємодії між ними [2, с.19].

Заслугує на увагу запропонована вченим характеристика права з точки зору юридичної антропології як інструменту, створеного кожним суспільством для вирішення нагальних конфліктів [2, с.21]. Адже саме такий підхід надає можливість з'ясувати взаємодію держави та особи в аспекті не лише надання та закріплення права, а і можливості його захисту та реалізації в умовах відсутності конфліктних ситуацій, тобто суспільного порядку; охарактеризувати право як надбання цивілізації. Аксіологічні аспекти права визначено через соціальну цінність як можливість розв'язати нагальні соціальні проблеми, забезпечити стабільність та соціальний захист та особистісну цінність, що визначає право як джерело свободи та засіб вирішення суперечностей між особистою свободою та загальним благом.

Окремим напрямком наукових досліджень Ю.М.Оборотова було з'ясування особливостей праворозуміння в епоху постмодерну. Вченим обґрунтовано ідеї щодо рухливості та плинності догми права; необхідності врахування нелінійного сприйняття права, що поєднує минуле, сьогодення, майбутнє та вічне у праві; обґрунтування власного розуміння права, що наголошує на його історичному характері, моральній основі та релігійному корінні, забезпеченні загального визнання суспільством, запобіганні і вирішенні конфліктів та збереженні соціальної цілісності [2, с.35].

Не залишилися поза увагою вченого і проблеми юридичної освіти, удосконаленню якої вчений присвятив все своє життя. Мова іде про необхідність формування уміння нестандартно мислити, здатності до оригінального розв'язання проблем, розвиток інноваційних здібностей та талантів молоді як важливе завдання сучасної системи освіти. Не можливо не погодитись із висновком вченого про те, що європеїзація юридичної освіти не відкидає важливого завдання збереження її базової основи- знань національного права, пов'язаних із формуванням професійної культури юриста, здатного застосувати отримані знання на практиці [2, с.38].

Науковою новизною відрізняють підняті вченим проблеми концептуалізації глобального права як про новий рівень буття права, який складається тоді, коли на ряду з національним рівнем, міжнародним рівнем формується інтегративне та глобальне (цивілізаційне) право [3, с.118]. Вартим

на увагу є також формулювання вченим концепції сучасної держави, яка пов'язана зі змінами, що відбуваються у національній державі в епоху глобалізації та знаходить свій вираз у прозорості державних кордонів, розвитку фінансових контактів та електронної торгівлі, використанні мережових комунікацій в організації і діяльності держави [3, с.361]. Образ сучасної держави пов'язується із заснуванням її діяльності на принципі запозичення позитивного досвіду формування та функціонування органів держави; визнанні важливості високого рівня професійної підготовки депутатів, державних службовців, юристів; необхідності визнання держави міжнародним співтовариством; дотриманням легітимності влади, якою виступає підтримка державної влади народом; відмовою від державної власності на користь приватної; формуванням правового плюралізму шляхом включення недержавних інститутів у процеси правотворчості на локальному рівні та впровадження іміджевої політики як інструменту взаємодії сучасної держави з навколишнім середовищем в умовах інформаційної революції та набуття сумісності держави з глобалізованим світом [3, с.362-366].

Означені вище інновації обумовили висновок Ю.М.Оборотова про комплексний характер юриспруденції, що може бути підкреслено становленням відносно самостійних її сфер: дисциплінарної сфери, міждисциплінарної сфери, загальнонаукової сфери та філософської сфери [4, с.29].

У цій публікації ми спробували проаналізувати лише деякі ідеї професора Ю.М.Оборотова, адже його науковий доробок торкається різноманітних сторін державно-правової дійсності. Подальший аналіз ідей вченого, на нашу думку, буде сприяти удосконаленню загальнотеоретичної науки та юридичної практики, впровадженню наукових інновацій та переосмисленню правових традицій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1.Оборотов Ю.М. Загальнотеоретична юриспруденція- теорія держави і права нового часу. *Наукові праці Одеської національної юридичної академії*. 2009. С.54-61

2.Ю.Оборотов Традиції та інновації у правовому розвитку. *Психологія і суспільство*. 2004. №1. С.15-42

3.Креативність загальнотеоретичної юриспруденції: монографія. За ред. Ю.М.Оборотова. Одеса: Фенікс, 2014

4.Оборотов Ю.М. Формування синтагми загальнотеоретичної юриспруденції. Передмова до монографії Методологія та інноватика загальнотеоретичної юриспруденції. Одеса: Фенікс. 2019. С.3-7

Ключові слова: правова спадщина, традиції та інновації, глобальне право, образ сучасної держави, методологічний підхід.

Key words: legal heritage, traditions and innovations, global law, the image of the modern state, methodological approach.

Манько Денис Григорович

Міжнародний університет

доктор юридичних наук, професор,

завідувач кафедри державно-правових дисциплін

DOI:

ЮРИДИЧНИЙ КРЕАТИВІЗМ ЯК СВІТОГЛЯДНО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД СУЧАСНОЇ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ

Розвиток сучасної юриспруденції характеризується не лише розширенням предметного поля юридичних досліджень, а й трансформацією способів пізнання, осмислення та інтерпретації правової реальності. Динамічність суспільних відносин, технологічні й соціокультурні зміни, ускладнення механізмів правового регулювання зумовлюють необхідність пошуку нових підходів, категорій та смислів, здатних належним чином відображати багатоманітність сучасного буття права. За таких умов особливого значення набуває осмислення креативного потенціалу правового мислення та юридичної діяльності.

Як слушно зазначав Ю. М. Оборотов, «З методологічного боку загальнотеоретична юриспруденція виводить всю юриспруденцію до актуальних питань збереження і розвитку права і держави в умовах індивідуалізованого суспільства, де ще більше ускладняється категоріальна

Зміст

ПРИВІТАННЯ ГОЛОВИ ВЧЕНОЇ РАДИ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ», АКАДЕМІКА С. В. КІВАЛОВА.	3
СЕКЦІЯ 1. МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ СУЧАСНОЇ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ.....	6
Завальнюк Володимир Васильович	
АНТРОПОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПРАВОВОЇ ІННОВАТИКИ ЛЮДИНА ЯК СУБ'ЄКТ ОНОВЛЕННЯ ПРАВА	6
Дудченко Валентина Віталіївна	
МЕТОДОЛОГІЧНА КОНЦЕПЦІЯ Ю. М. ОБОРОТОВА У ВИМІРІ СУЧАСНОЇ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ.....	10
Бехруз Хашматулла	
ТРАДИЦІЇ ТА НОВАЦІЇ ПРАВОВОГО РОЗВИТКУ В НАУКОВІЙ КОНЦЕПЦІЇ ПРОФЕСОРА ЮРІЯ МИКОЛАЙОВИЧА ОБОРОТОВА.....	14
Бобровник Світлана Василівна	
ТРАДИЦІЇ ТА ІННОВАЦІЇ ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНОЇ НАУКИ: АНАЛІЗ ІДЕЙ Ю.М.ОБОРОТОВА.....	20
Манько Денис Григорович	
ЮРИДИЧНИЙ КРЕАТИВІЗМ ЯК СВІТОГЛЯДНО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД СУЧАСНОЇ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ.....	25
Рязанов Михайло Юрійович	
НОРМАТИВНИЙ ФАКТ У МЕХАНІЗМІ ПРАВОВОЇ ІННОВАТИКИ	31
Мельничук Ольга Степанівна	
СИНТАГМА ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНОЇ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ: МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ КОНЦЕПЦІЇ Ю. М. ОБОРОТОВА.....	366
Васильєв Сергій Володимирович	
ТРАНСНАУКА ЯК НОВИЙ ЕТАП РОЗВИТКУ НАУКОВОЇ МЕТОДОЛОГІЇ: ВІД ТРАНСДИСЦИПЛІНАРНОСТІ ДО ІНТЕГРАЦІЇ ЗНАННЯ	41
Литвинов Олександр Миколайович	
СУЧАСНЕ УКРАЇНСЬКЕ ПРАВОЗНАВСТВО І ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ МЕТОДОЛОГІЇ: СПРОБА АКТУАЛІЗАЦІЇ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ	47
Крижановський Анатолій Федорович	
НАУКОВА СПАДЩИНА ЯК ДЖЕРЕЛО НОВАЦІЙ: СУЧАСНЕ ПРОЧИТАННЯ ІДЕЙ Ю. М. ОБОРОТОВА	52
Богуцький Павло Петрович	
ПРАВОВА ІННОВАТИКА У СФЕРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ.....	57
Антошина Ірина Володимирівна	
МІЖДИСЦИПЛІНАРНІСТЬ ЯК ЗМІСТОВНА ХАРАКТЕРИСТИКА МЕТОДОЛОГІЇ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ В ЕПОХУ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ	62
Завальнюк Ірина Володимирівна	